

ПОРОДИ ГОВЕДА

В света съществуват около 600 породи говеда, които се различават по своите биологични и стопански особености. В зависимост от вида продуктивност, който се получава, породите се разделят на следните групи: специализирани за мляко, комбинирани породи (за мляко и месо или за месо и мляко) и породи за месо. Подходящи за получаване на мляко са специализираните породи за мляко и комбинираните - за мляко и месо.

Специализирани породи за мляко. Животните от тези породи се характеризират с такъв тип обмяна, при който хранителните вещества се оползотворяват най-ефективно в мляко. Млечните породи имат слабо развита мускулатура. Поддържането на подчертано млечен тип изключва каквато и да е излишна замускуленост.

В зависимост от едрината може да се разграничат три типа породи за мляко: **дребни породи**, които правят икономии в разходите по отглеждането (като Джерсей, Българско родопско говедо); **едри породи**, които продуцират големи количества мляко (като Холщайн-фризийска и Американска кафява породи); **средноедри породи** – заемат междинно положение (като Черношарено говедо, Айршир, Българско Кафяво).

Комбинирани породи. Те съчетават добра млечна продуктивност с добри месодайни форми, растежни и угоителни способности. В зависимост от преобладаващата продуктивност се различават породи *за мляко и месо* и породи *за месо и мляко*. Подходящи за производство на мляко са първите, но и при тях млечната продуктивност не е така ефективна, както при специализираните за мляко.

В световен мащаб през последните години съществува **тенденция към специализация на породите и уедряване на фермите** - поддържат се високопродуктивни специализирани породи за мляко и съответно специализирани за месо. Комбинираните породи са подходящи за малките и средни ферми, където географските условия, оборудването, фуражопроизводството и трудовите възможности не са на нужното ниво за специализирано млечно говедовъдство.

Голяма част от породите в света са с ограничено разпространение - в една или няколко страни или дори в определена област от дадена страна. Няколко породи са разпространени в цял свят поради ценните си биологични и стопански качества и отличната аклиматизационна способност.

Рентабилността на млечната ферма зависи до голяма степен от ефективното и правилно използване на възможностите на породата. За **ИЗБОР НА НАЙ-ПОДХОДЯЩАТА ПОРОДА** е необходимо да се съобразим с биологичните и стопански качества на породите за мляко, техните специфични изисквания към условията на отглеждане, терен, климат и др., а също така да се познават реалните условия на фермата - всички конкретни особености на факторите на външната среда, пазара, наличността на качествени разплодни животни и индивидуалните предпочитания на фермера.

Желателно е животните в една ферма да са от една порода. Не може да се създаде рентабилна ферма със съвременни ефективни технологии на отглеждане и хранене, ако животните са от няколко породи и различни кръстоски. Това създава големи организационни и технически затруднения поради невъзможност да се задоволят различните изисквания на животните.

Не съществува идеална порода за производство на мляко, а само такава, която е подходяща за конкретните условия на фермата.

В нашата страна понастоящем се отглеждат над 14 породи говеда, но основното поголовие (около 90%) са от породи за производство на мляко (специализирани и комбинирани).

СПЕЦИАЛИЗИРАНИ ПОРОДИ ЗА МЛЯКО

ЧЕРНОШАРЕНА ПОРОДА

Това е най-разпространената порода в света, заемаща 29.8% от общия брой на говедата за мляко. Известна е още като Фризийска порода.

Черношарената (ЧШ) порода е създадена преди около 2000 год. в Холандия (в района Фризланд - Северна Холандия, откъдето носи името си). За създаването и усъвършенствването ѝ са оказали влияние три фактора - благоприятни почвени и климатични условия, отлична организация на селекцията и икономическата изгода от отглеждането ѝ. Разпространена е в цял свят, като в отделните страни има различия в едрината и млечната продуктивност, но еднакви морфологични особености.

Цветът на космената покривка е предимно *черно-бял*, варира от бял с малко черни петна до черен с малко бели петна. По-слабо разпространен е *червено-бял* цвят на космената покривка (също варира преобладаващия цвят). Червения цвят се дължи на рецесивен ген, проявен в рецесивна хомозиготна форма. Кичура на опашката и долната част на крайниците са бели. Допускат се тъмни петна по вимето и цицките. Носното огледало, лигавиците и копитата са тъмни, а рогата са с черни върхове.

Височината при холката на пълновъзрастните крави е средно 130-132 cm, на биците 140-142 cm, а живото тегло съответно 550-600 и 800-1000 kg. Телетата се раждат с 35-37 kg живо тегло. На 12 мес. възраст юничките достигат жива маса 280-300 kg, а бичетата 380-400 kg. Кланичният рандеман е 55-60% при добри угоителни способности.

Животните от ЧШГ са със здрава конституция, добре изразен млечен характер и добре развита мускулатура. Вимето е обемисто и добре развито, най-често с чашевидна форма (фиг. 1).

Кравите са с жив **темперамент**, чувствителни и податливи на стрес.

Фиг. 1. Крава и бик от породата Фризийско говедо

Способни са да консумират и трансформират в мляко големи количества обемисти фуражи. Подходящи са за **отглеждане на богати пасища**; бедните и сухи пасища оползотворяват лошо - при такива условия не са конкурентни на дребните породи.

Средната **млечна продуктивност** за 305-дн. лактация за породата е около 6000 kg, 4% мастни вещества (м.в.) и 3.5% белтъчни вещества (б.в.). Контролираните крави в Холандия за 2003 г. са имали млечност 8343 kg при 648 kg общо масло+протеин (М+П). Кравите са средноскорозрели, възрастта на 1-во отелване е около 25 - 27 мес. възраст.

ХОЛЦАЙН-ФРИЗИЙСКА ПОРОДА

Холцайн-фризийско говедо (ХФГ) е официалното име на породата в света, а в САЩ е позната като Холцайн.

Създадена е в САЩ и Канада на основата на внесени от Холандия черношарени говеда (основно през периода 1875 - 1905 г.). На Американския континент *селекцията е протекла в посока висок ръст и живо тегло; висока млечност при нисък процент мастни вещества и сух безмаслен остатък, с подчертан млечен тип на екстериора.*

Цветът на космената покривка и останалите особености в оцветяването (мукози, рога, копита) също са като при Фризийската порода (фиг. 2).

Фиг. 2. Крава и бик от породата Холцайн (черно-бял цвят)

При Холщайна (както и при Фризийската порода) *преобладава черно-бялото оцветяване* на космената покривка и се срещат *животни с червено-бял цвят*. Те са известни като Ред Холщайн (Червено-шарен Холщайн), но не се смятат за отделна порода, а само като цветови вариант.

Носителите на този ген за червен цвят задължително се обозначават с буква "R" или "RED" след името. Това означава, че телетата на такъв бик (или крава) може да имат червено-бял цвят (фиг. 3).

Фиг. 3. Крава и бик от породата Холщайн (Ред-Холщайн, червено-бял цвят)

ХФГ е **най-едрата порода за мляко** в света - живата маса на пълновъзрастните крави е 680-800 kg, на биците 1000-1100 kg, а височината на холката съответно 147 и 157 см. Телетата се раждат много едри - 40-42 kg и това не рядко е причина за трудни раждания.

Животните са средно скорозрели, като кравите се отелват на 26-28 мес. възраст.

Кравите имат **типичен екстериор на говеда за мляко** с подчертана ъгловатост на тялото и много слаба замускуленост. Вимето е обемисто и добре оформено, с правилно разположени цицики и добре изразени млечни вени, често се среща ванообразна форма.

Кравите са с жив **темперамент**, спокойни и жизнени, но по-високопродуктивните са твърде чувствителни на стрес.

ХФГ са с големи възможности за използване на обемистите и концентрираните **фуражи**. Добре оползотворяват богатите културни пасища, като могат да консумират големи количества зелени фуражи. Породата *не е подходяща за използване при сухи и бедни пасища*. Кравите са много чувствителни към непълноценните дажби и реагират с рязко влошаване на здравето и репродукцията.

Това е *породата с най-висока млечност в света*, но съдържанието на мастни вещества в млякото е най-ниско. При воденето на селекция в САЩ за най-важен показател се смята произведеното общо количество млечно масло от крава. Всички световни рекорди за млечност и млечно масло принадлежат на крави от тази порода. Напр. рекорда за

млечност за 365-дн. лактация (2010 год.) е на крава *Ever-Green-View My 1326-ET (EX-92)* от САЩ - млечност **32 765 кг** (*виж снимката*);

Средната млечност на контролираните крави в САЩ за 2011 г. (за 365 дни) е 10607 кг, с 3,67% и 389 кг млечно масло, с 3.07% и 326 kg млечен протеин. Има много стада със средна млечност над 12 000 kg. По данни на Асоциацията на Холщайна в САЩ са регистрирани 18 крави с пожизнена млечност над 136 000 kg, в т. ч. две с над 181 000 kg.

Понастоящем бици от ХФГ се използват за подобряване на млечността и качествата на вимето на ЧШ порода в цял свят, вкл. в Холадия и у нас. Този процес на холщайнизация е характерен за всички европейски страни, които отглеждат ЧШГ.

БЪЛГАРСКА ЧЕРНОШАРЕНА ПОРОДА

Българското черношарено говедо (БЧШГ) е създадено чрез поглъщателно кръстосване на крави от нашите породи (Българско кафяво, Червено и Симентал) с ЧШГ и ХФГ бици от европейски и американски произход. БЧШГ е призната за порода през 1990 год.

Понастоящем около 70% от кравите у нас са от тази порода (при 83% за 1989 год.).

Цветът на космената покривка е черно-бял, без постоянно място на черните и белите петна. Срещат се и червено-бели животни. Цветът на мукозите, рогата и копитата е типичния за ЧШГ (фигура 4).

Фигура 4. Крава и бик от породата Българско черношарено говедо

Според последните официални данни у нас (*Породи селскостопански животни, 2011*), Черношарените говеда в България имат следните **биологични и стопански характеристики**:

- Височината при холката на кравите е 135-138 см с живо тегло - 550-600 kg, а на биците - съответно 145-150 см и 800-1100 kg. Телетата се раждат с живо тегло 35-40 kg.
- **Средната млечност** на кравите от ЧШГ у нас е 5300-5600 kg с 3,6-3,8% м.в. и 3,2-3,3% м.п.
- **Угоителните качества** са добри – средно-дневен прираст 1100 – 1200 g и 55-58% кланичен рандеман.

Породата ЧШГ в България трябва да се отглежда само в равнинните райони с богата фуражна база. Кравите от Черношарената порода, отглеждани у нас при подходящи условия и добро хранене, развиват много висока млечност. Най-високопродуктивните стада от тази порода у нас са с млечност над 8000 kg. Оскъдното хранене ги изтощава бързо и съкращава стопанското им използване.

АЙРШИР

Произхода на породата е Югозападна Шотландия, графство Айр. Създадена в условията на студен климат и относително бедна фуражна база (при слабоплодородни почви), породата Айршир се отличава с изключително здрава конституция, устойчивост и добро оползотворяване на грубите фуражи.

Цветът на космената покривка е червено-бял, като се срещат бели животни с малко червени петна или червени с малко бели петна (фиг. 5).

Височината при холката на кравите е 125 см, а на биците 135 см. Живото тегло на кравите е 500-550 kg, а на биците - 800 до 900 kg, а на телетата при раждане 30-35 kg. Въпреки, че се раждат сравнително дребни, телетата са с добри растежни способности и качества на месото.

Фигура 5. Крава от породата Айршир

Екстериорни особености: Главата е лека, суха и удължена, с типични лирообразни рога, обърнати назад. Мускулатурата е задоволително развита.

Най-важната характеристика на Айрширската порода е **идеалното виме, подходящо за машинно доене** - обемисто, симетрично, с най-желаната ванообразна форма, с правилно поставени цицки с оптимални размери. Затова айрширски бици се използват за коректори на други породи с недобре

развито виме или недостатъчно подходящо за машинно доене.

Поради здравата конституция и висока активност, животните от тази порода са с **отлични възможности за оползотворяване на пасищата и на грубите фуражи.**

Айрширските крави имат средна млечност над 5000 kg и около 4.0% м. в. В САЩ породата е с най-висока продуктивност - съответно 7100 kg с 3,9%.

У нас са внасяни айрширски говеда от Русия и Финландия, като млечността на контролираните крави е около 3500-3800 kg с 4% м. в.

ДЖЕРСЕЙ

Родината на Джерсейското говедео е остров Джърси, разположен в протока Ламанш между Франция и Англия.

Характерен е т.нар. сърнешки **цвет**, който може да варира от светлокафяв до червеникав. Понякога се срещат почти черни или кремави животни, а също и наличие на бели петна. Носното огледало е черно със светъл пръстен около него. Копитата, върховете на рогата и кичура на опашката са черни.

Джерсейското говедео е **типичен представител на млечния тип** - много слабо развита мускулатура, със силно изрязан бут (фиг. 6). **Вимето** е с идеална ванообразна форма, с правилно разположени цицки, но недостатък са твърде късите и тънки цицки.

Фигура 6. Крава и бик от породата Джерсей

Това е **най-дребната порода за мляко**. Височината при холката на пълновъзрастните крави в Англия е 115-116 cm, живото тегло е около 350 kg, а на биците 600-700 kg. В Дания кравите са по-едри с около 50 kg, а в САЩ са най-големи – 450-550 kg.

Кравите се отличават с **много висока скорозреелост**, като първото отелване е на 23-24 мес. възраст. Живото тегло на телетата при раждане е 15-22 kg. Те са слаби, крехки и с ниски растежни способности. Освен ниския прираст и рандеман, качеството на месото е незадоволително поради жълтия цвет на телесните тлъстини.

Кравите са **много нервни и чувствителни**, като рязко реагират на дразнения. Биците често са твърде агресивни.

Няма друга порода, която да съперничи на Джерсея по **отлично оползотворяване на средните и бедни, сухи пасища**. Пасищната трева е главната храна на кравите, с ограничено количество концентрирани фуражи.

Породата Джерсей е *селекционирана основно за производство на масло*. Най-характерната ѝ особеност е изключително високия % м. в. и сух безмаслен остатък – на I място в света. Характерен е приятния жълт, златист цвят на млякото (поради високото съдържание на каротин), който се предава и на маслото. Млечността на кравите в Англия е 4500 kg с 6.3% м. в., а в САЩ - съответно 6800 kg с 4.6% м.в. и 3.8% белтък. Най-високо съдържание на полезни вещества в млякото имат Джерсейските крави в Дания – над 6% м.в. и над 4% белтък при общо количество масло+белтък над 550 кг.

Джерсей се отличава с **най-икономичната и ефективна трансформация на фуражите в мляко** - произвежда над 1200 kg стандартно (приравнено към 4% м. в.) мляко на 100 kg живо тегло, по което е порода-лидер в света.

У нас джерсейски бици се използват при създаването и усъвършенстването на Българското родопско говедо.

БЪЛГАРСКА РОДОПСКА ПОРОДА

Българското родопско говедо (БРГ) **произхожда** от аборигенната местна порода Късорого Родопско говедо - най-дребната порода в Европа, продукт на вековната народна селекция. Развъдната му област са планинската област Родопи, с характерен силно пресечен терен, сухи и бедни пасища (с малоценен ботанически състав), мек климат - прохладно лято и зима с обилни снегове. БРГ е създадено чрез сложно възпроизводително кръстосване, като през първия период (1955-1963 г.) за порода-подобрителка е използвано Българското кафяво говедо, а след 70-те години – Джерсейската порода. БРГ е призната за порода през 1989 г.

Преобладаващият **цвят** на космената покривка на БРГ е червено-кафяв и сърнешки с вариране от светлобежов до тъмнокафяв. Мукозите, копитата, върховете на рогатата и кичура на опашката са черни, със светъл пръстен около носното огледало (фиг. 7).

Фигура 7. Крава и бик от породата Българско Родопско говедо

БРГ е **най-дребната порода за мляко у нас**. Кравите са с височина при холката 115-124 см и жива маса 360-420 kg, а биците – 700-800 kg. Телетата се раждат с жива маса 18-22 kg. Дребноплодието е характерно и при кръстосване с по-едри породи за мляко и месо. Леките отелвания и високата плодовитост са много ценни качества на породата. Кравите са много скорозрели, най-често се заплождат на 15-16 мес. възраст.

Животните от БРГ съчетават екстериорните особености и продуктивните качества на Джерсея с ценното от КРГ – здрави крайници и копита, устойчивост на заболяванията и неблагоприятните условия, типични за района. Кравите са с подчертано млечен тип и слабо развита мускулатура. Те са устойчиви, приспособени към специфичните планински условия. Вимето е добре развито и подходящо за машинно доене.

Ценно качество на БРГ е **отличното оползотворяване на високопланинските бедни пасища** и малката им нужда от концентрирани фуражи, издръжливост и слабо реагиране на временни пропуски в храненето. Отличават се с около 10% по-нисък разход на фураж за ч кг мляко в сравнение с останалите породи за мляко у нас.

Средната млечност на крави от БРГ е около 2800-3000 кг с 4.5-4.8% м.в. През 2002 г. средната продуктивност на контролираните крави е 3375 kg мляко с 4,9% м.в. Най-високопродуктивното стадо за 2002 г. (ферма Нел-Ка в с. Тополово) е със средни резултати 4916 kg мляко и 5.16% м.в., а рекордистка на породата (от същото стадо) е крава Мима 225: на IV лактация е постигнала за 305-дн. лактация 6001 kg мляко с 5.3% м.в. и 3.72% белтък.

Характерна за породата е много голямата продължителност на използване на кравите, често достигаща до 12-15 год. През последните години тази порода намира все по-широко разпространение у нас, като се отглежда в северозападна България, Троянския Балкан, както и в равнинните райони на страната.

АМЕРИКАНСКО КАФЯВО ГОВЕДО

Американското кафяво говедо (АМКГ) е създадено в САЩ на основата на внесените от Швейцария Кафяви алпийски говеда (комбинирана порода), секционирани за високо живо тегло, висока млечност и нисък процент мастни вещества. Тази селекционна цел е изменила и продуктивния тип на породата, като я превръща в **специализирана за мляко с типичните подчертани млечни форми**. В Европа и цял свят наричат тази порода Американска кафява, а в САЩ името ѝ е Швейцарско кафяво (Brown Swiss), което идва от произхода ѝ.

Цвета на космената покривка на животните от тази порода е значително по-светъл от характерния за Кафявото алпийско, т.е. АМКГ е със сиво-кафяв цвят. Всички останали характерни екстериорни особености са запазени (фиг. 8).

Фигура 8. Крава и бик от породата Американско кафяво говедео

Американските кафяви говеда са **по-едри и с по-добри растежни способности** от Кафявите в Европа. Живата маса на пълновъзрастните крави е 600-700 kg, на биците 900-1100kg. Телетата се раждат при висока жива маса - 40-42 kg.

Това е най-къснозрялата от всички породи за мляко, като по-късно достига и максимална млечност. Кравите са със спокоен **темперамент** и лесно приспособими.

Животните от тази порода **отлично използват богатите пасища**, те са издържливи и активни. По-чувствителни са към качеството и пълноценността на дажбите.

Средната млечност на контролираните крави в САЩ през 2010 г. е 8860 kg с 4.0% м. в. и 3.5% белтък. Рекордът за пожизнена млечност принадлежи на крава Ивета 296971, която за 4515 дойни дни е дала общо 139 966 kg мляко с 6172 kg млечно масло.

Бици от породата АмКГ се използват за подобряване на млечната продуктивност на кафявите крави във всички страни, в т.ч. и в родината ѝ Швейцария и у нас.

ПОРОДИ ГОВЕДА ЗА КОМБИНИРАНО ИЗПОЛЗВАНЕ

КАФЯВО АЛПИЙСКО ГОВЕДО

Смята се, че това е най-старата порода говеда за производство на мляко, създадена преди почти 4000 год. в Алпите, предимно в Швейцария (отчасти и в Германия и Австрия). Почти целогодишното отглеждане на богатите алпийски пасища с минимално допълнително подхранване с концентриран фураж, е оформило здравата конституция и устойчивост на животните от тази порода. Сега породата е разпространена във всички континенти и наброява над 15 млн. говеда.

Цветът на космената покривка е кафяв с нюанси от тъмно- до светло-кафяв. Особеност е, че телетата се раждат сиви, а след 2-3 мес. възраст приемат характерния си кафяв цвят. Носното огледало е тъмно, с широк светъл пръстен около него. Областта на ануса и вулвата са розови с тъмна ивица по средата (характерна особеност). Кичура на

опашката, копитата и върховете на рогата са черни. Много типични са белите косми в ушната раковина, по вимето и светлата ивица по гърба и поясницата (фиг. 9).

Фигура 9. Крава и бик от породата Кафяво Алпийско говедо

Животните от тази порода са от млечно-месния тип. Характерни са както добре замускуленото тяло и бутове, така и добре развитото и обемисто, предимно чашевидно виме. Характеризират се с голяма устойчивост на болести и неблагоприятни условия на отглеждане и с продължително стопанско използване на кравите.

Живата маса на пълновъзрастните крави е около 560, на биците - 800-1000 кг, а височината при холката е съответно 132 и 135-140 см. Телета се раждат с жива маса 35-36 кг. Животните от Кафявата порода са сравнително къснозрели - първото отелване е над 28-30 мес. възраст.

Животните от тази порода са изключително спокойни и лесно се обслужват.

Пригодни са за използване на планинските пасища, дори при надморска височина над 2000 м. Чудесно оползотворяват обемистите фуражи, не се нуждаят от големи количества концентрирани фуражи.

Средната млечна продуктивност на породата е около 5500 кг, 4.0% м.в., 3.3% протеин. Много добри резултати има породата в Германия – над 5800 кг млечност, 4.3% м.в. и 3.5% протеин и в Австрия – над 5600 кг, 4.3% м.в. и 3.3% протеин.

Много добри са **угоителните и кланични качества** – бичетата достигат биологична зрялост 500 kg на 13 месечна възраст при средно-дневен прираст 1200-1300 g, при много добри кланични качества на трупа и добро оползотворяване на фуража. Кланичния рандеман е 56-58%.

В края на 18-ти век в САЩ, на основата на вносни Кафяви говеда от Швейцария, се създава Американското Кафяво говедо с подчертан млечен тип. В началото до средата на 19-ти век Кафявата порода се използва за подобряване на местните породи говеда в повечето страни в Европа и Русия, включително и у нас. Така се създават различните национални варианти на Кафявата порода говеда, имащи различна продуктивна ориентация – комбинирано направление или специализирано за мляко. След 60^{-те} - 70^{-те}

години на миналия век разплодници от Американското кафяво говедо се използват в цял свят (вкл. и в родината Швейцария) за усъвършенстване на Кафявите популации говеда по млечна продуктивност и качества на вимето.

Сега породите Кафяво Алпийско говедо и Американско Кафяво говедо са разпространени в около 60 страни във всички континенти и наброяват над 15 млн. говеда.

БЪЛГАРСКО КАФЯВО ГОВЕДО

Българското кафяво говедо (БКГ) е създадено чрез възпроизводително кръстосване на местните сиви говеда с бици от Кафява алпийска порода от швейцарски, австрийски, и германски произход, а през последните години и с Американски кафяви бици. Призната е за самостоятелна порода през 1981 год. Най-разпространено е БКГ в планинските райони на Югозападната част (вкл. Софийска област), равнините и планинският райони на Южна и Югоизточната България и планинските части на Централна Северна България (Ловешко и В. Търновско).

Говедата от тази порода имат тъмнокафяв до светлокафяв цвят на космената покривка, като по-светли са животните с по-голямо участие на Американската кафява порода. Всички особености, характерни за оцветяването на Кафявите породи, се наблюдават и при БКГ (фигура 10).

Фигура 10. Крава и бик от породата Българско Кафяво говедо

Средната жива маса на пълновъзрастните крави е 550-600 kg, а на биците 860-980 kg. Телетата се раждат 33-38 kg, като на 6-месечна възраст достигат 160-180 kg, юничките на 12-месечна възраст тежат 280-300 kg, а бичетата - 400-420 kg; на 18-месечна възраст са съответно 360-380 kg и 500-550 kg.

Угоителните качества са много добри, като кланичният рандеман на добре угоените бичета достига 56-58%, а средно-дневния прираст при угояване - 1000-1200 g.

Кравите са средно скорозрели, отелват се за първи път средно на 27-28 мес. възраст.

Млечната продуктивност за 305-дн. лактация на Кафявите крави у нас е средно 4500-5000 kg мляко с 4.0-4.2% м. в. и 3.2-3.4% м.п.

Кафявата порода у нас заема около 12-13% от всички крави, като се наблюдава тенденция към повишено търсене от стопаните и увеличаване на относителния ѝ дял. Поради ценните стопански качества на Кафявата порода тя е търсена от производителите на мляко и месо.

През последните години Българското кафяво говедо се усъвършенства с бици от Американското кафяво говедо.

СИМЕНТАЛСКО ГОВЕДО.

Породата е създадена в западна Швейцария в райони с отлични пасища. Там говедата се отглеждат на пасищата от ранна пролет до късна есен и само през зимата се на закрито. Поради ценните стопански качества на породата Симентал, дела на отглежданите животни в света се увеличава.

Цветът на космената покривка е червено-бял с вариране от тъмно червено-кафяв до светлочервен. Главата, долната част на тялото и на крайниците и кичура на опашката задължително са бели, като бялата глава се предава на потомството и при кръстосване с други породи. Носното огледало и мукозите (вулвата, клепачите и т.н.) са бледорозови. Рогата са големи, с кремав цвят и тъмни върхове. Копитата са здрави, светло оцветени.

Екстериорни особености. Много характерна особеност е голямата глава с широко чело и носно огледало, с мощни извити рога. Тялото е добре замускулено, с добре замускулени бутове, а крайниците са здрави. Вимето е добре развито, но несиметрично, често стъпаловидно, с дълги и дебели цицки.

Кравите са много спокойни и се обслужват лесно.

Това е единствената порода, която се отглежда при три различни продуктивни насоки: *за мляко-месо, за месо-мляко и само за месо* като крави-кърмачки на пасището с телетата (без доене). Затова съществуват и съответните екстериорни типове, различаващи се както по екстериорни особености, така и по едрина и продуктивност (фиг. 11).

Фигура 11. Крава от направление мляко-месо и бик от направление месо-мляко на породата Симентал

Животните от породата Симентал **оползотворяват много добре пашата и грубите фуражи**. Подходящи са за пасищно отглеждане в планински райони, като се нуждаят от неголеми количества концентрирани фуражи.

Сименталските говеда са **едри животни** - с височина при холката за кравите 136-140 см и за биците - 140-145 см. Живото тегло на кравите е средно 650-700 kg, а на биците - 900-1100 kg. Телетата при раждането тежат 40-45 kg, на 6-месечна възраст възраст са 180-190 kg, а на 12 месеца юничките са 300-320 kg, а бичетата - 450-480 kg. Бичетата на 18-месечна възраст достигат 600 kg. **Среднодневния прираст** достига 1300-1500 г. при контролно угояване на бичета. **Кланичният рандеман** е 58-62%. Месото е нежно и сочно, с много добро съотношение месо-тлъстини, затова е с много добра цена на международните пазари.

Средната млечност на сименталските крави варира около 5100 kg с 4.0% масленост и 3.5% белтъчини.

Най-добри резултати за Симентала са постигнати в Германия, Австрия и Швейцария.

Сименталските говеда имат добра аклиматизационна способност. Поради бързия им растеж, задоволителната млечност и приспособимостта им към различни условия животните от тази порода са разпространени в повече от 30 страни, в т.ч. и у нас.

БЪЛГАРСКО СИМЕНТАЛСКО ГОВЕДО

Българското сименталско говедо е създадено чрез кръстосване на Местното сиво говедо със Сименталски бици. Първоначално (1896-1947 год.) чрез безсистемно и стихийно кръстосване с внесени от Сърбия и Унгария животни от породата Симентал, е създадено Кулското говедо. След 1947 год. започва планова и целенасочена развъдно-подобрителна работа по създаването на Български симентал. Породата е призната през 1981 год. Разпространена е основно в Северозападна България (Видин, Монтана, Враца, Плевен).

Цветът на космената покривка е червено-бял, като червения цвят варира от тъмен до жълто-червен и почти кремав. Носното огледало и мукозите са розови, но се срещат тъмни петна по тях. Рогата и копитата са с восьчножълт цвят.

Говедата от тази порода притежават характерните за Симентала **екстериорни особености и телосложение**. Животните имат здрава конституция, а по тип спадат към млечно-месното направление. Често се срещат някои екстериорни недостатъци: високопоставена опашка, слонова постановка на задните крайници и неподходящо за машинно доене виме - стъпаловидно с дебели и дълги цицки.

Българските сименталски говеда са **средно едри** - височината при холката на кравите е 136-150 см, а на биците 150-160 см. Живото им тегло е съответно 600-660 kg и 1000-1200 kg, с отклонения до 1300 kg. Телетата при раждането тежат 40-42 kg, а на 6-

месечна възраст 170-180 kg. Живото тегло на юниците на 12 месеца е 285-300 kg, а на 18 месеца 390-410 kg.

Продуктивност. Средната млечност на бонитираните крави от млечно-месния тип е средно 5300-5400 kg мляко с 4.0-4.2% м. в. и 3.7% м.п. При интензивно угодяване бичетата достигат на 12-месечна възраст над 400 kg, на 15 месеца - над 500 kg, на 18 месеца - над 600 kg, а на 2-годишна възраст - над 700 kg. Месото е крехко, сочно и вкусно. Кланичният рандеман е 58-62%.

Говедата от породата Симентал (вкл. импортираните от други страни) са около 3% от общия брой на говедата у нас.